

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**  
**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**  
**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

**A1. α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 77:** «Το Εθνικόν Κομιτάτον, υπό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη,... Οθωμανική αυτοκρατορία.» Πρόκειται για μικρότερης απήχησης πολιτικό σχηματισμό που προέκυψε από την Εθνοσυνέλευση του 1862-64.

**β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 86:** «Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν... διαλύθηκε το 1908».

**γ. Σχολικό βιβλίο, σελ. 143:** «Τον Οκτώβριο του 1918 συστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη... Ανατολική Θράκη».

**A2. α. Λάθος**

**β. Σωστό**

**γ. Σωστό**

**δ. Λάθος**

**ε. Σωστό**

**B1. Σχολικό βιβλίο, σελ. 52:** «Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939),... που έχασαν μέσα στην καταστροφή.»

**B2. Σχολικό βιβλίο, σελ. 208:** «Ένα σοβαρό ζήτημα, που επίσης αντιμετωπίστηκε με επιτυχία,... αναγνώρισης και εγκατάστασής του.»

**ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**

**Γ1 . Σχολικό βιβλίο, σελ. 158-159: «Η αστική αποκατάσταση»**

Η αστική στέγαση ξεκίνησε από την Αθήνα με τη δημιουργία τεσσάρων συνοικισμών: της Καισαριανής, του Βύρωνα, της Νέας Ιωνίας στην Αθήνα και της Κοκκινιάς στον Πειραιά. Όπως αναφέρει ο Λαμπίδης στο κείμενο Α, η ύπαρξη πολλών αστέγων ή κακά στεγασμένων προσφύγων απαιτούσε άμεση λύση, γι' αυτό και παρατηρούνται αυτοσχεδιασμοί ή βιαστικές λύσεις. Για τη στέγαση των αστών προσφύγων υιοθετήθηκε η δημιουργία συνοικισμών με επέκταση των πόλεων στις οποίες αυτοί ήταν προσωρινά εγκατεστημένοι. Η επιλογή της

δημιουργίας οικισμών γύρω από τα αστικά κέντρα, όπως της Αθήνας και του Πειραιά, σε εκτάσεις του Δημοσίου ή απαλλοτριωμένα ιδιωτικά οικοπέδα δικαιολογείται, σύμφωνα με τον Λαμψίδη, καθώς ο μεγάλος αριθμός των προσφυγικών οικογενειών (περίπου 350.000) δεν ήταν εύκολο να στεγαστεί στις μικρές, άναρχα δομημένες με στενούς δρόμους και σοκάκια πόλεις. Όπως παρατηρούμε και στον πίνακα, η εκτός σχεδίου πόλεως περιοχή του Πειραιά από τον Σεπτέμβριο του 1922 μέχρι την απογραφή του 1928 γνωρίζει τεράστια αύξηση του πληθυσμού της, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη Νέα Κοκκινιά που από 2.900 κατοίκους το 1922 εκτοξεύεται στους 33.201. Παρόμοια πορεία ακολουθεί η Δραπετσώνα (από 2.080 σε 17.652), η Παλαιά Κοκκινιά (από 6.854 σε 14.225) και τα Βούρλα (από 750 σε 3.184).

Προκρίθηκε -εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις- το σύστημα της ανέγερσης μικρών κατοικιών, μονοκατοικιών/ διπλοκατοικιών/ τετρακατοικιών, μονοώροφων ή διώροφων, με ένα ή δύο δωμάτια, κουζίνα και τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους. Το κράτος ή η ΕΑΠ ανέθεταν την ανέγερση των συνοικισμών σε εργολάβους ή φρόντιζαν να εφοδιάζουν τους πρόσφυγες με τα απαραίτητα μέσα για να κατασκευάσουν οι ίδιοι τα σπίτια τους. Η οικοδόμηση των συνοικισμών, ελλείπει χρόνου και χρημάτων, συχνά δεν συνδυαζόταν με έργα υποδομής (ύδρευση, αποχετευτικό σύστημα, οδικό δίκτυο, χώροι πράσινου κ.ά.).

Παρά την ομοιομορφία που επικρατούσε, υπήρχε ελαφρά διαφοροποίηση των κατοικιών του ενός συνοικισμού από τις κατοικίες του άλλου, ως προς το εμβαδόν, την ποιότητα κατασκευής και τη λειτουργικότητα. Ιδρύθηκαν ακόμη προσφυγικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί και χορηγήθηκαν άτοκα δάνεια σε προσφυγικές οικογένειες για τη στέγασή τους.

Υπήρχαν βέβαια και οι εύποροι πρόσφυγες, που είχαν την οικονομική δυνατότητα να φροντίσουν μόνοι τους για τη στέγασή τους. Αυτοί στην αρχή ήταν σε θέση να νοικιάσουν ή να αγοράσουν κατοικίες μέσα στις πόλεις και έτσι να αναμειχθούν με τους γηγενείς. Αργότερα ανέλαβαν οι ίδιοι πρωτοβουλίες για την ίδρυση οικισμών. Η διαδικασία ήταν η ακόλουθη: ίδρυσαν έναν οικοδομικό συνεταιρισμό, αγόραζαν μία έκταση σε προνομιούχο περιοχή και οικοδομούσαν αστικές κατοικίες καλής ποιότητας. Τέτοιοι οικισμοί ήταν η Νέα Σμύρνη στην Αθήνα και η Καλλιόπη στον Πειραιά. Στο αντίθετο άκρο βρίσκονταν οι άποροι πρόσφυγες που δεν είχαν κατορθώσει να αποκατασταθούν ακόμη. Εγκαταστάθηκαν σε καλύβες, χαμόσπιτα και άλλες πρόχειρες κατασκευές στις παρυφές παλαιών οικισμών, ή δημιούργησαν παραγκουπόλεις γύρω από τους προσφυγικούς συνοικισμούς. Έτσι, σε άθλιες συνθήκες, επρόκειτο να ζήσουν για πολλά χρόνια.

Γενικά, όπως εξηγείται στο κείμενο Β, η πολιτική του κράτους για την αστική αποκατάσταση των προσφύγων ήταν η διάκριση σε πλούσιους και φτωχούς. Οι πρώτοι είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν μέσω δημοπρασιών ακίνητα ή να κτίσουν κατοικίες σε κεντρικές αστικές περιοχές. Όμως το μεγαλύτερο μέρος των προσφύγων, που ανήκε στη δεύτερη κατηγορία,

περίμενε τις κρατικές υπηρεσίες για την αποκατάστασή τους ή διέμεναν σε πρόχειρα καταλύματα ακατάλληλα για κατοικίες, όπως «στρατώνες, στρατιωτικά παραπήγματα, εργαστήρια, τζαμιά, σκηνές και τρώγλες κάθε είδους».

## ΘΕΜΑ Δ1

### Σχολικό βιβλίο, σελ. 89-90: «Το κόμμα των Φιλελευθέρων»

**α.** Πριν από τις εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910 δεν είχε συγκροτηθεί κανένα νέο μεγάλο κόμμα που να υποστηρίζει τις μεταρρυθμίσεις οι οποίες προτάθηκαν το 1909/1910. Φορείς των νέων ιδεών υπήρξαν ανεξάρτητοι υποψήφιοι, οι οποίοι είτε κατά μόνας είτε μαζί με άλλους, σε ανεξάρτητα ψηφοδέλτια, διεκδικούσαν τις ψήφους των δυσαρεστημένων με τα παλαιά κόμματα εκλογέων. Αυτοί οι ανεξάρτητοι πολιτικοί, με το γενικό σύνθημα της «ανόρθωσης», ανάλογα με την περιοχή που ήταν υποψήφιοι και τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονταν, εννοούσαν είτε την υλοποίηση των αιτημάτων των συντεχνιών, όπως εκφράστηκαν στα συλλαλητήρια του 1909, είτε την επίλυση του αγροτικού ζητήματος, με την παροχή γης στους ακτήμονες.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με ψήφισμα των επαγγελματικών σωματείων Αθηνών-Πειραιώς στο συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 1909 στην Αθήνα, απαίτηση στις πόλεις ήταν η Κυβέρνηση να υποβάλλει στη βουλή νέο νομοθετικό σύστημα το οποίο θα καταπολεμήσει τις πελατειακές σχέσεις, θα προωθήσει την ανόρθωση όλων των διοικητικών και την προστασία όλων των παραγωγικών κλάδων, ενώ ταυτόχρονα θα προνοήσει και για την προστασία των δικαιωμάτων των εργατών.

Όσον αφορά τους ανεξάρτητους υποψηφίους στην επαρχία, τα αιτήματα, όπως μας πληροφορεί το κείμενο Β, αφορούν τους κολίγους και την απαλλοτρίωση γης, ειδικά στη Θεσσαλία όπου μετά από το 1905 εκδηλώνονται πολλά αγροτικά κινήματα τα οποία συντονίζονται από οργανώσεις των μεγάλων πόλεων της Θεσσαλίας και υποστηρίζονται από διαπρεπείς προσωπικότητες και εφημερίδες οι οποίες δημοσιεύουν άρθρα υπέρ τους, ενώ παράλληλα, έχουν δημιουργηθεί γεωργικοί σύλλογοι, κτηματικές ενώσεις και σωματεία.

**β.** Τα παλαιά κόμματα συμμετείχαν στις εκλογές της 8ης Αυγούστου ως συνασπισμός και τελικά κέρδισαν τις περισσότερες έδρες στη Βουλή. Από τις 362 έδρες εξασφάλισαν 211, ενώ 29 έδρες κέρδισαν ανεξάρτητοι που ανήκαν στον πολιτικό χώρο των παλαιών κομμάτων και 122 ανεξάρτητοι εκσυγχρονιστές.

Οι εκσυγχρονιστές συσπειρώθηκαν γύρω από το πρόσωπο του κρητικού ηγέτη Ελευθερίου Βενιζέλου, ο οποίος εξελέγη χωρίς να συμμετέχει στην προεκλογική αναμέτρηση, βγαίνοντας

πρώτος στην περιοχή της Αττικοβοιωτίας. Μάλιστα, όπως μας πληροφορεί το κείμενο Γ, η εκτίμηση που έτρεφαν στο πρόσωπό του ήταν τέτοια ώστε πολλοί ανεξάρτητοι ετερόκλητοι πολίτευτές να τον ακολουθήσουν και να κερδίσουν στις εκλογές του Αυγούστου ενάντια στα παλαιά παραδοσιακά κόμματα. Όμως η νίκη αυτή θορύβησε το παλάτι και τα παλαιά κόμματα, καθώς πίστευαν ότι η αναρρίχηση του στην εξουσία μπορεί να αποτελέσει πλήγμα για την μεγάλη ιδιοκτησία εκδηλώνοντας ταυτόχρονα και εχθρική στάση απέναντι στη μοναρχία.

Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του Βενιζέλου ως ελλαδίτη πολιτικού έγινε στις 5 Σεπτεμβρίου 1910 με μία ομιλία στην πλατεία Συντάγματος, στην οποία έκανε προγραμματικές δηλώσεις, με τις οποίες υποστήριξε μετριοπαθείς μεταρρυθμίσεις.

Στόχευε σε εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος, με την εξισορρόπηση των συμφερόντων όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Βασικές θέσεις του προγράμματος του ήταν η κοινωνική γαλήνη, η ελάφρυνση των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, ο εκσυγχρονισμός του κρατικού μηχανισμού, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του, και στρατιωτικοί εξοπλισμοί για την πραγματοποίηση των εθνικών διεκδικήσεων. Επίσης, παρά την πίεση των οπαδών του, υποστήριξε την αναθεώρηση του υπάρχοντος συντάγματος και όχι την ψήφιση νέου. Πολιτειακό ζήτημα δεν έθεσε. Προανήγγειλε την ίδρυση ενός κόμματος αρχών, το οποίο θα ήταν φορέας των μεταρρυθμίσεων. Το κόμμα ιδρύθηκε και τυπικά στις 22 Αυγούστου 1910, από μέλη της Εθνοσυνέλευσης.

Ο Βενιζέλος πήρε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης μετά την παραίτηση της Κυβέρνησης Δραγούμη (6 Οκτωβρίου 1910). Επειδή, όμως, αντιμετώπιζε προβλήματα με την εξασφάλιση ψήφου εμπιστοσύνης, σε συνεννόηση με το βασιλιά Γεώργιο Α΄ προχώρησε σε διάλυση της Βουλής και προκήρυξη νέων εκλογών. Αυτό το διάβημα αναστάτωσε τα παλαιά κόμματα τα οποία, θεωρώντας αντισυνταγματική την κίνηση του βασιλιά, αποφάσισαν να μη συμμετάσχουν στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1910. Σ' αυτές οι Φιλελεύθεροι κέρδισαν τη συντριπτική πλειονότητα των εδρών: 307, σε σύνολο 362. Ο Βενιζέλος ήταν πλέον ελεύθερος να προχωρήσει στο μεταρρυθμιστικό του έργο.

**ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ**

**Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ**

**«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

**[www.floropoulos.gr](http://www.floropoulos.gr)**